સલામી સવારની..

સુપ્રભાતમ્

સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ
079-23226251

'બંધારણ વંચાય છે,' એવું કોઇ લાગતું નથી!
કાયદાની મર્યાદામાં રહી, કોઇ માગતું નથી!
ક્ષમા-મૈત્રી-માટે કૈં છોડવા, કોઇ માગતું નથી!
કરે ઉજાગરા, રાષ્ટ્ર માટે કોઇ જાગતું નથી!
(ધાર્મિક-કટ્ટર-અપેક્ષાઓ)

હાઇકુ

બળે છે દીવા?!
શું તમારા 'ફ્યુઝ' થી?!
નાણાં ભંડોળ..
(બેંકમાંથી નાણા ઉપાડી લ્યો!) - એક આદેશ

શાંતિ વાર્તાની -
ટેબલ નીચે જ એ
ફોડે છે બોંબ..
(ગોળીબાર-ઉલ્લંઘન ચાલુ)

ચિંતન

સ્ત્રી બાલ સ્વામિ મિત્રઘ્ન ગોઘ્નો વિશ્વાસઘાતકઃ ।
સુરાપો બ્રહ્મ હા ચૌરો યાન્ત્યે તે સર્વનારકાન ॥

'સ્ત્રી, બાળક, સ્વામી, મિત્ર અને ગાયની હત્યા કરનાર, વિશ્વાસઘાત કરનાર, દારૂડિયો અને ચોરી કરનાર - આટલા લોકો 'નરક'ની ગતિને પામે છે.'

સ્વર્ગ અને નરક આ પૃથ્વી પર આવેલાં લોકની જ કલ્પના હોઇ શકે - જે જીવનભર કે પાછલી અવસ્થામાં કુટુંબ પરિવાર સાથે સુખ-શાંતિથી સ્નેહાળ-પ્રેમાળ વાતાવરણમાં હસીખુશી આનંદથી જીવી શકે એમનું જીવન સ્વર્ગીય આનંદ આપનારું છે.

જયારે પોતાના જ પરિવારના લોકો એકમેકનું મોઢું જોવા પણ તૈયાર ન હોય - એકમેક વિશે દોષારોપણ અને સ્વભાવ વિશે ગમે તેમ બોલતાં હોય - સતત ઘર્ષણ-દબાણ-ચિંતા જેવી દુઃખદ પરિસ્થિતિમાં રહેતાં હોય એ જીવતે નરક જ ભોગવે છે.

અહીં કેવાં લોકો 'નરક'ના અધિકારી છે એની યાદી આપી છે.

સુવિચાર

- ગુણવાનોમાં ગુણો જ પૂજાનું સ્થાન છે.. જાતિ કે વય નહીં - **બાણભટ્ટ**
- આપો તેની કિંમત ન આંકો, લડો અને તમારા જખમો ન ગણો, મહેનત કરો અને વિસામાની શોધ ન કરો - **સંત ઓગસ્ટીન**
- તમને નુકશાન પહોંચાડનારા માણસ જેવા હલકટ ન થવું એ જ વેરની ઉત્તમ વસૂલાત છે - **એસ. ભટ્ટાચાર્ય**
- 'મન' મહાન જાદુગર અને ચિત્રકાર છે. મન બ્રહ્મસૃષ્ટિનું તત્ત્વ છે, સંકલ્પ વિના સૃષ્ટિ થતી નથી અને મન વિના સંકલ્પ થતો નથી - **સાંને ગુરુજી**
- નીતિ જયાં સુધી ધર્મને વરી નથી ત્યાં સુધી કુંવારી છે - **દુલા કાગ**
- કદીયે સમજાય નહીં એવો અતિ જટિલ કારણોથી થયેલ અકસ્માત એટલે ચમત્કાર - **સંત રોબિન**

(સંકલન : દીપક વી. આસરા)

બોધકથા

ઘણા લોકોને ભાવા-અભાવા બહુ હોય છે શાકભાજી, વાનગીઓ 'મને આ ન ભાવે' નો એમનો ચોકો જુદો જ હોય, એવી જ રીતે લલિતકળાઓ - શોખ-પસંદગી-ઋતુઓ-માનવીય સ્વભાવ-બધામાં મને આ ગમે - આ ન ગમે તો ઊભું જ હોય, ઉત્તમ સ્વભાવ એ છે બધું જ ગમે, બધું જ ભાવે, 'ફાવશે-ચાલશે' એ એમનો જીવનમંત્ર હોવો જોઇએ. બધાં જ ક્ષેત્રોમાં આનંદ પૂર્વક રસ લેવો જોઇએ. ભલે ન એ પછી સામાજિક હોય કે આધ્યાત્મિક રમતગમત હોય કે મનોરંજન... અને એવા જ માણસો વિશ્વમાં માનતા પામી શકે છે.

લાઇટ-બલ્બ, ફોટોગ્રાફી-કેમેરા, ફોનોગ્રામ જેવી અનેક શોધો જેમના નામે છે એવા વિશ્વપ્રસિદ્ધ વૈજ્ઞાનિક થોમસ આલ્વા એડિસન.

આ શ્રી થોમસ એકવાર મોટી મિજબાનીમાં ગયા. ઘણા યજમાનો પોતાની મિજબાની હાજર રહેલ વ્યક્તિના નામ-સરનામા-ફોન અને અન્ય વિગતોની યાદી માટે 'ગેસ્ટ બુક' રાખે છે. લોકો પોતાનો પરિચય લખવા ઘણીવાર લાઇનમાં ઊભા રહે છે.

શ્રી થોમસ આલ્વા એસિડન પણ આવી નોંધ લખવાનો વારો આવ્યો. આ 'ગેસ્ટ બુક' માં એક કોલમ-ખાનું એવું હતું જેમાં 'તમારા રસના વિષયો' ની માહિતી આપવાની હતી.

શ્રી થોમસે લખ્યું - 'બધા જ...'

પર્યુષણ પર્વમાં માંસાહારની વકીલાત કરી શિવસેનાએ પોત પ્રકાશ્યું છે

તંત્રીસ્થાનેથી....

ઉત્ક્રાંતિના અંતિમ તબક્કે મનુષ્યનું સર્જન થયું હોવાનું વિજ્ઞાન અને ધર્મશાસ્ત્રો - બેઉ સ્વીકારે છે. ધર્મશાસ્ત્રો સ્થળકાળને અનુરુપ રચાયેલ હોઈ આહાર-વિહાર મુદ્દે ભિન્ન મત ધરાવે છે. હિંદુ ધર્મ અહિંસાને સિદ્ધાંત સ્વરુપે સ્વીકારતો હોવા છતાં વ્યવહારમાં એક માત્ર ગૌમાંસ સિવાયના તમામ માંસાહારી વ્યંજનોના આહારમાં સહમત રહ્યો છે. ફક્ત વૈષ્ણવ સંપ્રદાય જ જૈનોની જેમ શુદ્ધ શાકાહારનું સમર્થન કરે છે. એથી પર્યુષણ અને વૈષ્ણવ તહેવારોની મોસમમાં કતલખાનાં તેમજ માંસ-મચ્છીની દુકાનો બંધ રાખવાના સરકારી કે અદાલતી ફરમાન સામે મુસ્લિમો જેટલો જ ઊહાપોહ શિવસેના અને મહારાષ્ટ્ર નવનિર્માણ સેના જેવાં કટ્ટર હિંદુત્વવાદી સંગઠનો તરફથી થઈ રહ્યો હોય ત્યારે એથી આશ્ચર્ય ન થવું જોઈએ. જૈનાચાર્યો જૈન ધર્મને હિંદુ ધર્મનો જ એક ભાગ હોવાની વાતો કરે છે તેમાં ઐતિહાસિક વિપર્યાસ થાય છે, જૈન, બૌધ અને શીખ ધર્મ હિંદુ સનાતન ધર્મમાંથી જુદા પડ્યા છે તે સાચું, પરંતુ એમણે પોતાપોતાના અલગ ચોકા માંડ્યા છે તેથી તે 'હિંદુ' નથી રહ્યા. સરકાર અને અદાલતો પણ એમને ખ્રિસ્તીઓ અને મુસલમાનોની જેમ જ ધાર્મિક લઘુમતીઓમાં વર્ગીકૃત કરે છે અને એ મુજબના લાભો પણ તેઓ મેળવતા રહ્યા છે. હિંદુઓનાં પ્રવક્તા ગણાતા ઠાકરે બંધુઓએ મહારાષ્ટ્રની ભાજપ-શિવસેના સરકાર દ્વારા થોડા દિવસ પૂરતાં કતલખાનાં અને માંસની દુકાનો બંધ રાખવાના કરેલા આદેશ સામે ભારે ઊહાપોહ મચાવ્યો છે. ખુદ મુસલમાનો કે ખ્રિસ્તી સમાજે આટલો ઉગ્ર વિરોધ નથી નોંધાવ્યો. ત્યારે પ્રશ્ન થાય છે કે શું પર્યુષણ જેવા પવિત્ર દિવસોમાં પણ માંસાહાર મુદ્દે ભારતીય જનતા પાર્ટીનો સહયોગી પક્ષ મતબેંકનું રાજકારણ ખેલી રહ્યો છે? અગાઉ કોંગ્રેસની સરકારના શાસનકાળમાં પણ અમુક પવિત્ર દિવસો પૂરતાં કતલખાનાં બંધ રાખવામાં આવતાં જ હતા. ત્યારે શિવસેના-મનસે આવો ઊહાપોહ થયો હોવાનું જાણમાં નથી. છેલ્લી લોકસભા-વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં અત્યાર સુધીની ચૂંટણીઓમાં જુનિયર સાથી તરીકે રહેલી ભારતીય જનતા પાર્ટીએ જે કાઠું કાઢ્યું, અને શિવસેનાને નામોશીભર્યા બીજા સ્થાને હડસેલી દેવામાં સફળતા મેળવી, એથી શિવસેનાની 'મરાઠી માણૂસ' ફોર્મ્યુલા વધુ મજબૂત બનાવવા માટે ઉદ્ધવ ઠાકરે રઘવાયા થઈ ગયા છે. એમણે તથા એમના પિતરાઈ રાજ ઠાકરેએ જૈનોની કહેવાતી 'જોહુકમી' નહીં ચલાવી લેવાનો પડકાર ફેંક્યો છે. મોદી-સાહની સતત સફળ રહેલી ગુજરાતી જોડી હવે એમને પોતાના અસ્તિત્વ સામેના પડકાર જેવી લાગવા માંડી છે. એથી તેઓ પ્રાદેશિકતાના મુદ્દા ઉપરાંત માંસાહારના અધિકારનો મુદ્દો પણ ચગાવી રહ્યા છે. કમનસીબે ન્યાયતંત્ર પણ નાગરિકના મૂળભૂત અધિકાર તરીકે માંસના વેપારીઓની તરફદારી કરતું રહ્યું છે. જૈન ધર્મમાં સ્વીકારાયેલ અહિંસાનો સર્વોચ્ચ સિદ્ધાંત એ માણસ જાતની સર્વોચ્ચ ઉત્ક્રાંતિનો સૂચક છે. જૈન ધર્મ જીવ માત્રને જીવવાનો અધિકાર હોવાનું માને છે. કેવી વિડંબના છે કે હિંદુત્વના પુરસ્કર્તાઓ એક તરફ ગૌવંશના નામે રાજકારણ ચલાવતા રહે છે અને બીજી તરફ કતલખાનાંને પ્રોત્સાહન આપી પ્રાદેશિક વોટબેંક મજબૂત બનાવવા મથે છે! આખા એપિસોડની કરૂણતા એ છે કે ભાજપના કોઈ પ્રાદેશિક કે રાષ્ટ્રીય નેતાએ આ મુદ્દે જૈનોની અને અહિંસાની ખુલ્લી તરફેણ કરવાની હિંમત નથી દાખવી. આ મુદ્દે ગુજરાતી 'બાપુ' ને જેટલાં અભિનંદન આપીએ એટલાં ઓછાં જ ગણાશે. શંકરસિંહ વાઘેલાએ એક સાચા ક્ષત્રિયને છાજે એવું નિવેદન કરી જૈન સમાજનું દિલ જીતી લીધું છે અને મૂંગા જીવોની દુઆ રળી લીધી છે.

શક્તિશાળી ગેંડાઓનું નિકંદન

વનસૃષ્ટિનો પરિચય
હેમંત સુથાર

ગ્રીડ શબ્દ 'રહાઈનો સોરસ' (Rhino ceros) એ નોસહોર્ન (Nosehorn) એટલે કે નાક પર શીંગડાવાળા 'નાકશૃંગી' એવો અર્થ થાય છે.

એશિયા ખંડમાં ત્રણ અને આફ્રિકા ખંડમાં બે એમ વિશ્વમાં પાંચ જાતિઓનાં ગેંડા (રહાઈનો સોરસ) જોવા મળે છે. મહાકાય અને મહાતૃણાહારી એક ટન એટલે કે ૧૦૦૦ કિલોથી વધુ વજન ધરાવતાં આ જીવની ઉત્પત્તિ ૫૦૦ લાખ (૫૦ મિલિયન) વર્ષ પહેલાં થઈ હોવાનું જણાયું છે.

નાની આંખો, ભૂંગળા જેવા કાન અને ચાર ટૂંકા પગ. તેના પગમાં ફક્ત ત્રણ આંગળીઓ જ હોય છે તેથી તેને ઓડટો અન્ગુલેટ (Odd-toed Ungulates) 'વિષય આંગળીઓધારી ખરીવાળા' પ્રાણીઓની યાદીમાં મુકવામાં આવેલ છે. શરીરનું વજન ૧૦૦૦ કિલોની આસપાસ જયારે મગજનું વજન ફક્ત ૪૦૦ થી ૬૦૦ ગ્રામ જેટલું હોય છે. આખું શરીર કરચલી વાળી ચામડી કે જેના પર વાળ જોવા મળતાં નથી. આપણે ગેંડા ચામડી ૧.૫ થી ૫ સેન્ટીમીટર એટલે કે એકથી બે ઈંચ જેટલી જાડી હોય છે.

જે વિશિષ્ટ અંગને કારણે ગેંડાનું નિકંદન નીકળી રહ્યું છે તે વાળ અને નખ બનેલા છે. તેવા કેરોટીન કે જે એક પ્રકારનું પ્રોટીન છે. તેમાંથી બનેલા તેના શીંગડા. નાકની ટોચના ભાગે જાતિ પ્રમાણે એક કે બે શીંગડા હોય છે. આફ્રિકાના બ્લેક અને વ્હાઈટ એમ બંને જાતિના ગેંડાને બે શીંગડા હોય છે જયારે એશિયાઈ ગેંડામાં સૂમાત્રન કે વુલી ગેંડાને પણ બે શીંગડા હોય છે. ઈન્ડિયન અને જાવન કે લેસર ગેંડા (રહાઈનો સોરસ) એમ બે એશિયાઈ જાતિના ગેંડાઓને ફક્ત એક જ શીંગડું હોય છે.

વન્યજીવોના અંગોના થઈ રહેલા ગેરકાયદેસર વેપાર બજારમાં ગેંડાના શીંગડાની કિંમત સોનાના ભાવ બરાબર હોય છે. વિયેટનામ અને ચીન ગેંડાના શીંગડાના ખરીદદાર બે મોટા દેશો છે. ગેંડાના શીંગડા પારંપરીક ઘરેણાં કે સુશોભન કરતાં વિશેષ તેના પાવડરમાંથી બનતી પુરુષત્વવર્ધક દવાના કારણે વધુ વેચાય છે. વૈજ્ઞાનિક સંશોધનનો આ માટે કોઈ આધાર નથી.

આ સદીના પ્રારંભ સમયે એશિયા અને આફ્રિકા ખંડ વિસ્તારોમાં પાંચ લાખ (૫, ૦૦, ૦૦૦) થી વધારે ગેંડાની વસતી હતી. જે વર્ષ ૧૯૭૦માં ૭૦,૦૦૦ અને હાલમાં ફક્ત ૨૯૦૦૦ જેટલી થઈ જવા પામી છે. આ હિસાબે ૪, ૭૧, ૦૦૦ જેટલા ગેંડાઓનું નિકંદન નીકળી ગયું ગણાય.

સાઉથ આફ્રિકન ડિપાર્ટમેન્ટ ઑફ એન્વાયરોનમેન્ટલ અફૅરના વર્ષ ૨૦૧૫ના હાલના એક અહેવાલ મુજબ સાઉથ આફ્રિકામાં વર્ષ ૨૦૧૪માં એક જ વર્ષમાં ૧૨૧૫ જેટલા ગેંડા મરાયા હતાં. આ હિસાબે દર આઠ કલાકે એક ગેંડો કે પ્રત્યેક દિવસે ૩ ગેંડા મરાયા હતા.

આપણા ભારત દેશમાં ૧૯મી સદી સુધી એશિયામાં જોવા મળતાં ત્રણેય જાતિના ગેંડા જોવા મળતાં હતાં તે પૈકી બે હવે જોવા મળતાં નથી. ફક્ત ગ્રેટ વન હોર્નડ રહાઈનો સોરસ (મોટા એકશૃંગી ગેંડા) જો હવે જોવા મળે છે. સુમાત્રન ગેંડાની વસતી ફક્ત ૧૦૦ ની આસપાસ છે જયારે જાવન જાતિના ગેંડાની વસતી તેથી પણ ઓછી ૩૫ થી ૪૫ની આસપાસ છે. આ બંને જાતિના ગેંડાઓને આઈ.યુ.સી.એન. દ્વારા ક્રિટીકલી એન્ડેન્ઝર્ડ (અતિ ભયહેઠળ) ની યાદીમાં મુકવામાં આવેલ છે.

આફ્રિકામાં જોવા મળતાં બે પ્રજાતિના સફેદ ગેંડાઓ પૈકી 'નોર્ધન વાઈટ ગેંડા' તો ફક્ત ચાર બચવા પામ્યા છે. આ જાતિના ગેંડાના રક્ષણ માટે ૨૪ કલાક એકે-૪૭ બંધુકો સાથે ગેંડા દીઠ ૪ થી ૫ કમાન્ડો મુકવામાં આવેલા છે. ગેંડાઓના રક્ષણ માટે 'શુટ એન્ડ સાઈટ' ના હુકમો થયેલા છે અને ઘણાં શિકારીઓને ઠાર કરવામાં આવેલ છે.

ગેંડાના શિકાર ઉપરાંત તેમના પર્યાવાસોનો નાશ, તેમની જનીનિક વિવિધતામાં ઘટાડો, કુદરતી આફતો અને રોગચાળો પણ કારણરુપ બને છે. જે તે દેશોનાં ગેંડા સંરક્ષણ ક્ષેત્રે

અનુસંધાન પાના નં. ૭ પર

આવો, સાચા જૈન ધર્મને ઓળખીએ, 'મિચ્છામિ દુક્કડમ્'

મોરપીંછના રંગ
ડો. કનૈયાલાલ ભટ્ટ

જૈન ધર્મ વિશે બહું ઓછા લોકો જાણતા હશે કે આ ધર્મની ઉત્પતિ એ વૈદિક યુગમાં પ્રવર્તમાન હિન્દુ ધર્મના અસંતોષમાંથી થઇ છે. ભલે હિન્દુધર્મ સંસારનો સૌથી જૂનો અને વૈજ્ઞાનિક તથ્યો પર આધારિત ધર્મ હોવા છતાય એ વખતના બ્રાહ્મણોનું સમાજ પર એક હથ્થું આધિપત્ય, ચારવર્ણોની વ્યવસ્થા, વારંવાર યોજાતા યજ્ઞો અને તેમાં અપાતી વનસ્પતિ, જીવો આદિની આહૂતિઓ, ધર્મગ્રંથોમાં પ્રયોજાતી ભાષાની અજ્ઞાનતા... આ ચાર પરંપરા વિચારધારાની સામે ક્રાંતિ એટલે જૈનધર્મ જે ત્યાગની ભાવના પર અને કર્મકાંડની અસ્વિકૃતિ પર ભો થાય છે. હિન્દુ વૈદિક ધર્મ ગૃહસ્થીને અનુસરે છે. જયારે જૈન ધર્મ પ્રવજયા એટલે કે ગૃહત્યાગમાં માને છે. હિન્દુ ધર્મમાં દેવ દેવાદિની પૂજાઆરાધના થાય છે. ઈશ્વરને અવતારી પુરૂષ ગણી પૂજવામાં આવે છે. જયારે જૈનધર્મમાં રાગ દ્વેષ, મોહમાયા, કામક્રોધ, લોભ, વાસના વગેરે પર વિજય મેળવનાર મનુષ્યની આરાધના થાય છે.

એક રીતે જોઇએ તો જૈનધર્મની જરૂર આજના પ્રત્યેક માનવીને છે. કેમ કે આજનું સામાજિક વાતાવરણ હિંસાત્મક બની રહ્યું છે. ગાંધીજીની 'સર્વધર્મ સમભાવ ની પરિકલ્પના તો છેક ચોથી સદીમાં જૈનાચાર્યોએ કરી હતી. જૈનધર્મ નિરિશ્વરવાદી છે તે સંસારના સર્જનહાર ઈશ્વરની સ્વીકૃતિ નથી કરતો તે માને છે કે ઈશ્વર જેવું કશું જ નથી. માનવી જ ત્યાગ, સમર્પણ, સત્ય અને અહિંસાથી દેવત્વને પામે છે. સિદ્ધતાને પામે છે. આ સિદ્ધતાને પામવા સંસારનો ત્યાગ કરવો પડે છે, બધી જ વૃત્તિ પ્રવૃત્તિઓનો ત્યાગ, ભાવવિભાવનો ત્યાગ, ઈચ્છા કામના વાસના, કામ,ક્રોધ, મોહ, લોભ, માયા આ બધાનો ત્યાગ કરીને મન પર સંપૂર્ણ સંયમ પ્રાપ્ત કરવાથી જ સિદ્ધત્વને પામી શકાય છે. એ પહેલા સાધુ, પછી ઉપાધ્યાય, પછી આચાર્ય, પછી તીર્થંકર અને છેલ્લે સિદ્ધતત્ત્વ સુધી પહોંચી શકાય છે.

જૈનધર્મમાં કર્મના સિદ્ધાંતનો સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો છે, જૈનકર્મ સિદ્ધાંતમાં માને છે કે પ્રત્યેક જીવ પોતાનું કર્મચક્ર અને કર્મફળ લઈને જ અવતરે છે. અને માનવીય ભાવવિભાવોથી એ કર્મો પૂરા કરવા પ્રયત્નો કરે છે. પરંતુ જો એ તમામ કર્મોનો ત્યાગ કરી દે તો એ સિદ્ધત્વને પામી શકે છે. આ માટે મન.વચન અને દેહકાર્ય પર સંપૂર્ણ નિયંત્રણ, તપ, નિયમ અને સંયમનું પાલન અનિવાર્ય છે. જેમ જેમ કર્મચક્ર ઓછું થતું જાય તેમ તેમ જીવ સાધુભાવથી તીર્થંકર અને સિદ્ધની અવસ્થા સુધી પહોંચે છે. પછી એ જીવ ગમે તે જાતિજ્ઞાતિનો હોય,

જૈનધર્મમાં કેટલીક આચાર સંહિતા પણ છે. (૧) કોઈપણ જીવની હિંસા કરવી નહી (૨) જે સત્ય જેવું છે તેને તેવા જ સ્વરૂપે રજું કરવું (૩) કોઈની વસ્તુ ગ્રહણ કરવી નહી (૪) મનના વિકારો ઉપર કાબૂ રાખી મનને સંયમશીલ બનાવવું. (૫) પોતાને બિલકુલ જરૂરી હોય એવી જ વસ્તુઓ લેવી અન્ય ગ્રહણ ના કરવી. જૈનધર્મની આ પાંચેય આચાર સંહિતા આજે પ્રત્યેક માનવીએ જીવનમાં ઉતારવી જોઈએ. કેમ કે આજના આધુનિક યુગના સમયમાં વિવિધ સમસ્યાઓનો ઉકેલ આ પાંચેય આચાર સંહિતામાં રહેલો છે.

આજે જે જૈનધર્મ ભારતવર્ષમાં પ્રવર્તે છે તેમના આરાધ્યનું નામ જિન છે, આ 'જિન શબ્દનો કોશગત અર્થ છે રાગદ્વેષ પર વિજય મેળવનાર/વીતરાગી. આવા જિનના જે અનુયાયી તે 'જૈન આ જૈનધર્મમાં કાળના બે વિભાગો છે. ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી એટલે કે ઉન્નતિ અને અવનતિ નો કાળ. આ બીજા કાળમાં કુલ ૨૪ જિનો તીર્થંકરો થઈ ગયા. જેમાં છેલ્લા તીર્થંકર તે 'મહાવીર સ્વામી . આજનું આખું જૈનશાસન જૈનતંત્ર મહાવીર સ્વામીના નામે ચાલે છે. અને તેમના પૂર્વે એટલે કે ૨૩માં તીર્થંકર 'પાર્શ્વ થઈ ગયા. જેમને પણ ક્યાંક ક્યાંક યાદ કરાય છે. આ મહાવીર સ્વામીના જીવ વિશે જૈનશાસ્ત્રોમાં ૨૬ પૂર્વભવોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. આજથી ઈ.સ. પૂર્વે ૫૯૯માં બિહારના વૈશાલીનગર નજીક કુંડગ્રામમાં ક્ષત્રિયને ઘેર જન્મ લઈને ૩૦ વર્ષની વયે સંસારનો ત્યાગ કરી દીક્ષા લઈને સર્વ જીવો પ્રત્યે દયા રાખવાનો નિયમ લઈને કઠોર જીવન અપનાવી ૩૦ વર્ષ સુધી ઉપદેશ આપી જૈન શાસનની સ્થાપના કરી. ૭૨ વર્ષની વયે તેમની મૂક્તિ થઈ. નિર્વાણ થયું.

આ જૈનધર્મનો વિચાર આજની સ્થિતિએ કરીએ તો સૌ પ્રથમ એ પ્રશ્ન થાય કે આજે આપણે દરરોજ દેરાસર જઈએ છીએ, પ્રતિકમણ કરીએ છીએ, સામયિક કરીએ છીએ, અટ્ઠાઈ કરીએ છીએ. આરાધના કરીએ છીએ.પણ શું ખરેખર મહાવીર સ્વામી દ્વારા સ્થપાયેલા આ જૈનત્વના સિદ્ધાંતોનું સમજીને પાલન કરીએ છીએ ખરા? રોજ સવારે દેરાસર જઈને પ્રતિકમણ કરવું એના કરતા મનથી જ કોઈનું ખરાબ ના ઈચ્છવું એ વિશેષ ધર્મ છે. નિયમિત ગમે તેટલી આરાધના કરીએ સામયિક કરીએ કે નવકાર ગણીએ... પણ જો મનમાં કોઈના પ્રત્યે ક્રોધ ભર્યો હોય, દ્વેષભાવ ભર્યો હોય કે નફરત ભરી હોય... તો આપણે જૈન હોવા છતાંય જૈન નથી. જેમ માત્ર જનોઈ પહેરી લેવાથી બ્રાહ્મણ નથી બની જવાતું તેમ દેરાસર જવાથી કે જૈન કુટુમ્બમાં જન્મ લેવાથી જૈન નથી બની જવાતું. બ્રાહ્મણત્વ કે જૈનત્વ એ એક પવિત્ર વિચાર છે, મનની શુદ્ધ ધારાઓ છે, એ વ્યક્તિથી લઈને આખા સમાજને સાચી રાહ ચીંધે છે.

નમો અરિહંતાણમ, નમો સિદ્ધાણમ, નમો આયરિયાણમ, નમો ઉવજઝયાણમ, નમો લોએસવ્વસાહૂણમ. આ નવકાર મંત્ર ભારતીય ધર્મશાસ્ત્રોમાં વર્ણિત શ્રેષ્ઠ મંત્રોમાંનો એક મંત્ર છે. અને તમામ જૈનો સહિત અનેક લોકો આ મંત્રનો જાપ કરતા હશે. પરંતુ આ મંત્રના અર્થનું, ઉદેશ્યનું પાલન આપણા જીવનમાં થાય છે ખરું? બહું ઓછા લોકો જાણતા હશે કે આ નવકાર મંત્ર જપવા પાછળનો આશય એવો છે કે હે પ્રભુ, તારામાં જે જે ગુણો તે સૌ મારા પોતાનામાં પણ આવે. આવો ઉદેશ્ય છે પણ એ શક્ય બને છે ખરું? મહાવીર સ્વામીએ વ સ્ત્રોનો પણ ત્યાગ કર્યો હતો, શરીર પર કરડતા મચ્છરોને પણ તેઓએ દૂર કર્યા નથી. કાળઝાળ ગરમી અને ઠંડી સહન કરીને એમણે પોતાને વારંવાર તકલીફ આપનાર દૂષ્ટ માણસોને પણ ક્ષમા આપીને તેમનું ભલું કર્યું છે. આપણે એવું કરી શકીએ છીએ ખરા ? આપણે તો આપણા ઘરના ને પણ ક્ષમા કરી શકતા નથી, અહમમાં ક્ષમા માગી શકતા નથી, બહારથી આપણે શાંત રહીએ છીએ પણ અંદરથી ક્રોધ, માયા, મોહ, વાસના અને લોભ જેવા અનેક દૂર્ગુણોથી આપણે ભર્યા છીએ. આવા દૂર્ગુણો સાથે આપણે ગમે તેટલા નવકાર ગણીએ કે દેરાસરે જઈએ કે પ્રતિકમણ કરીએ.. શો અર્થ છે આવા જૈનત્વનો? સાચું જૈનત્વ જન્મ આધારિત નથી પણ કર્મ આધારિત છે. જયા ક્ષમા નથી ત્યા ક્રોધ છે. જયા દયા નથી ત્યા હિંસા છે. આપણે ખરેખર આપણા સાચા કર્મને કે ધર્મને સમજયા જ નથી. વર્ષોથી ચાલી આવતી પરંપરાને અનુસરીને જીવીએ છીએ. સાચો જૈનધર્મ તો આત્મામાંથી પરમાત્મા સુધીનો માર્ગ આપણને બતાવે છે. જીવમાંથી શિવ તરફની એની ગતિ છે. આત્મધર્મ છે. આત્માને વિશુદ્ધ કરનારો ધર્મ છે. આત્મામાંથી કોઈના પ્રત્યે રાગદ્વૈષ કેમ ઓછા થાય તે માર્ગ ચીંધનારો છે. આત્માને વિશુદ્ધ કરનારો ધર્મ છે. કોઈના પ્રત્યે રાગ દ્વૈષ કેમ ઓછા થાય તે ચીંધનારો ધર્મ છે. કેમ કે મોટાભાગના દોષો સમાજમાંથી જ આવે છે. સામાજિક પરિગ્રહમાંથી, મમત્વમાંથી દોષો જન્મે છે. જયારે જૈનધર્મના સાચા શ્રાવક માટે પરિગ્રહનો ત્યાગ, મમત્વનો ત્યાગ જ સૂચવાયો છે. પરંતુ આપણે આ બધુ શું કરી શકીએ છીએ ખરા? એવો પ્રશ્ન આપણે જ આપણી જાતને કરવો છે.

'ઈનોવેટીવ' એપલનો 'મોડીફાઈડ' અવતાર...!!!

રઝળપાટ
અજય ઉપાધ્યાય

'સ્ટાયલસ નકામી ચીજ છે, ભંગાર એકદમ. ભગવાને આપણને ૧૦ સ્ટાયલસ (આંગળીઓ) આપી છે એનો ઉપયોગ જ બસ છે 'એપલના વિઝનરી સ્ટીવ જોબે ૨૦૦૭માં આઈફોન લોન્ચિંગમાં કહેલા આ શબ્દોને હજુ એક દશકો પણ નથી થયો કે એપલના નવા વિઝનરીઓ એ સ્ટીવના આત્માને ધક્કો પહોચ્ડતા ૯ સપ્ટેમ્બરે એપલ પ્રોડક્ટની વાર્ષિક લોન્ચિંગમાં સ્ટાય્લસને 'પેન્સિલ 'ના નવા નામે રીલીઝ કરી જ નાખી. એપલના નવા વિઝનરીઓએ સ્ટીવ જોબનો આત્મા કકળી ઉઠે એવું કાઈ પહેલી વાર નથી કર્યું આ પહેલા પણ ઓક્ટોબર ૨૦૧૦મા સ્ટીવે નાના ટેબ્લેટ પ્રત્યે અણગમો વ્યક્ત કરેલો કે 'મીનીમમ ૧૦ ઈંચ'નું ટેબ્લેટ તો હોવું જ જોઈએ 'સ્ટીવના અવસાનના એક જ વર્ષમાં એપલ અત્યાર સુધી સૌથી વેચતા આઈપેડમીનીને લોન્ચ કરી ચુકયું હતું.' ૨૦૧૦મા જ નાની સ્ક્રીનવાળા આઈફોન૪ને લોન્ચ કરતી વખતે સ્ટીવ જોબે મોટી સ્ક્રીનવાળા મોબાઈલને કોઈ ખરીદે નહિ એવું કહેલું. એ વખતે જ બજારમાં આવેલા સેમસંગના ગેલેક્સીએસ ને માથાનો દુખાવો ગણાવેલો. અગેઈન સ્ટીવના અવસાનના એક વર્ષ પછી એપલ પોતાના સ્ટાન્ડરડ કરતા મોટી સ્ક્રીનવાળા આઈફોન૫ સાથે હાજર હતું. પુઅર મિસ્ટર સ્ટીવ..!!!

અસલમાં વાંક એપલના નવા સીઈઓ ટીમ કુકનો પણ નથી કેમકે મોબાઈલ હેન્ડસેટની બજારમાં સ્પર્ધા જ એવી છે કે એપલે પોતાનો કક્કો ખરો કરાવવાની લહાય મુકવી જ પડે અને એપલે આ લ્હાય ક્યારની મૂકી જ દીધી છે એનું પ્રમાણ ગયા વર્ષે લોન્ચ થયેલા આઈફોન૬ અને હમણા જ લોન્ચ થયેલા આઈફોન ૬એસ, આઈપેડ પરથી મળે છે. અસલમાં મોટી સ્ક્રીન એ આજના ગ્રાહકોની પહેલી પસંદ છે એવું સમજતા એપલને બીજા ઉત્પાદકો કરતા વધુ સમય લાગ્યો પણ જેવું એપલ ટીમને સમજાઈ ગયું કે તરત જ એપલના બીગ સ્ક્રીન આઈફોન્સે રીલીઝ થતા જ સફળતાના નવા કીર્તિમાનો સ્થાપિત કરી દીધા. ગયા વર્ષે રીલીઝ થયેલા ૬ અને ૬ પ્લસના વિક્રમી વેચાણે જાન્યુઆરીથી માર્ચ ૨૦૧૫ના ત્રણ જ મહિનામાં એપલનો નફો ૮૬૦૦૦ કરોડે પહોચાડી આપેલ!!! મતલબ રિલાયન્સના નફા કરતા પણ ૧૪ ગણો નફો મતલબ કે દર સેકન્ડે અંદાજે દોઢ લાખ રૂપિયા !!! છે ને કમાલ. નો ડાઉટ એપલ પ્રોડક્ટ્સનું વેચાણ વિશ્વભરમાં સારું એવું છે પણ નિશંક આ નફો તો માત્ર અને માત્ર આઈફોન ૬ અને ૬ પ્લસની મોટી સાઈઝની સ્ક્રીન અને બહેતર પરફોર્મન્સને જ આભારી હતો. અસલમાં ૫-એસની મેન્યુફેક્ચરિંગ પહેલા મોટાભાગના એપલ યુઝર્સે નવા ફોનમાં મોટી સ્ક્રીન રાખવાની માંગ કરેલી પણ એપલે ફરીથી એ જ ૪ ઈંચ આસપાસની સાઈઝ આપી અને સરવાળે ૫એસ બહુ સફળ નાં થયો. પણ એ નિષ્ફળતામાંથી શીખીને એપલે બીગ સ્ક્રીનનું શરણ સ્વીકારી લીધું અને પરિણામે ઐતિહાસિક ૬ - ૬ પ્લસ અને હવે ૬-એસ અને ૬-એસપ્લસ માર્કેટમાં ઉતારી દીધા છે. ઈવન આ વખતના લોન્ચિંગમાં તો સ્ટીવ જોબનો આત્મા ખુશ થાય એવું પણ એક કામ કર્યું છે અને એ છે ઓલમોસ્ટ ૧૩ ઈંચનું આઈપેડ પ્રો વીથ પેન્સિલ (મીન્સ 'સ્ટાઈલસ'). જો કે અંદાજે ૫૦૦૦ રૂપિયાની કિમતની આ પેન્સિલ કેટલી સકસેસ થશે એ તો સમય જ કહેશે.

એન્ડ્રોઈડની ધમાકેદાર સફળતા અને ઓલમોસ્ટ ૭૦% માર્કેટ પર એના કબ્જા પછી ઈનોવેશન માટે પ્રખ્યાત અને આઈફોનના ચમત્કારીક અવતરણ પછી ગ્રાહકોની ઉંચી આશા ધરાવતી એપલે પોતાની આન, બાન અને શાન જાળવવા કૈક તો કરવું જ પડે એમ હતું હવે એવામાં જો સ્ટીવ જોબના રસ્તે ચાલે તો સ્પર્ધા અને સગવડતામાં પાછળ રહી જવાનો ડર અને શક્યતા હતી જ અને જો નકલ કરે તો એપલની ઈનોવેટર તરીકેની છાપને બટ્ટો લાગે એટલે ટીમ કુક એન્ડ કંપનીએ વચલો રસ્તો કાઢ્યો અને એ રસ્તો હતો બજારમાં ચાલતા ઈનોવેશનોને વધુ ગ્લોરીફાય કે મોડીફાય કરીને એક એવા હેન્ડસેટમાં આપવા કે જેની ક્વોલીટીનું ઓલરેડી આગવું સ્થાન ગ્રાહકોમાં છે જ. ૯મિ સપ્ટેમ્બરે રીલીઝ થયેલા નવા એપલ પ્રોડક્ટ્સ સાથે પણ એ જ થયું છે. પેન્સિલ (કે જે ઓલરેડી બજારમાં છે જ અને સેમસંગ નોટ માં એસ પેન નામે ૩૪ વર્ષ પહેલા જ આવી ગયું છે), સ્માર્ટ કીબોર્ડ (જે માઈક્રોસોફ્ટ ના સરફેસ પ્રો માં અગાઉથી છે) આઈફોનના અપગ્રેડ કેમેરા (૧૨ એમપી થી વધુવાળા હેન્ડસેટ ઓલરેડી બજારમાં છે જ) હા, ફોર્સ ટચ નવું છે. ભલે નવા આઈફોન્સ કે પેડ વિષે ઈન્વેસ્ટરમાં કોઈ ખાસ ઉત્સાહ નાં હોય પણ એપલ જાણે છે કે પ્રતિસ્પર્ધીઓને પછાડવા હશે તો એમની સફળ ચીજોને પણ સમાવવી પડશે. વધુ એમપી ના કેમેરા કે પેન્સિલ એ એનો જાગતો દાખલો છે.

હેન્ડસેટની બજારમાં ગળાકાપ હરીફાઈ ચાલે છે. એન્ડ્રોઈડ ખાસ કરીને સેમસંગ દર વર્ષે એક વાર નહિ પણ વર્ષમાં કદાચ ૧૨ વાર નવાનવા મોડેલ્સ માર્કેટમાં મુકે છે અને એ પણ વિવિધ કીમતોની રેન્જમાં જયારે એપલનું લોન્ચિંગ હજુ સુધી તો વાર્ષિક જ છે અને ઉપરથી સ્માર્ટફોન વાપરતા સરેરાશ ગ્રાહકોમાંથી મોટાભાગનાના ખિસ્સાને પરવડે નહિ એવી આઈફોનની કિંમત છતાં પણ છેલ્લા બે વર્ષથી એપલના છોગામાં નવા નવા ગ્રાહકો ઉમેરાતા જાય છે કદાચ એનું કારણ ટીમ કુક એન્ડ કમ્પનીને મળી ગયું છે એટલે એપલ પણ દર વર્ષે મોડીફાઈડ ઈનોવેશન્સ વાળા હેન્ડસેટ મૂકીમૂકીને બજારમાં પોતાનો હિસ્સો વધારવામાં સફળ રહ્યું છે. જો કે આ હિસ્સો વધવાના બીજા કારણોમાં એન્ડ્રોઈડ ફોન્સની દિનપ્રતિદિન કથળતી જતી ક્વોલીટી પણ છે. ઓલમોસ્ટ અર્ધા લાખની કીમતવાળા સેમસંગના નોટ ફોન્સમાં અચાનક હેંગ થઈ જવાની કે બંધ થઈ જવા જેવી સમસ્યાઓ વધતી જાય છે એનાથી ક્રીમ કસ્ટમર ધીરે ધીરે એપલ તરફ વળી રહ્યો છે. અસલમાં આઈફોન૬ વખતે જ વધુ મેગાપીક્સલવાળા કેમેરાની આશા હતી જ પણ ત્યારે નહિ તો હવે ૬-એસમાં એ આશા એપલે પૂરી કરી નાખી છે ભલે હજુ પણ વિશ્વમાં એન્ડ્રોઈડની માર્કેટ વધુ હોય છતાં પણ એપલ ધીમી પણ મક્કમ ગતીએ વોહી તીર વોહી કમાન લઈને વિશ્વની મોબિલ માર્કેટમાં મહત્તમ શેર હાંસિલ કરવા આક્રમક થયું છે એ નક્કી છે અને એન્ડ્રોઈડની સરખામણીમાં એક વાત તો કબુલ કરવી જ રહી કે એપલની ક્વોલીટી અને ઈનોવેશન બેજોડ હતું અને છે જ, ફક્ત કમી હતી તો ફક્ત એ જ કે ગ્રાહકોની નાડ પારખવામાં પાછળ રહી જતું હતું. નવા આઈફોન્સ અને આઈપેડના ફીચર્સ પછી એક વાત નોંધવી જ રહી કે સ્ટીવ જોબના આદર્શો કે વિચારોને ભૂલીને પણ એપલ પોતાની ઈનોવેટીવ સ્કીલને ગ્રાહકોના ફાયદામાં ટ્રાન્સફર કરીને વધુને વધુ માર્કેટલક્ષી અને લોકભોગ્ય હેન્ડસેટ આપવાની વાટ પકડી લીધી છે..!! બસ હવે થોડીક કિંમતો પણ વ્યાજબી કરે તો કસ્ટમરોની ચાંદી જ ચાંદી થઈ જાય!!!!